

NEFİS TERBİYESİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn.,, Ve's-salâtü ve'sselâmu alâ seyyidi'l evvelîne ve'l âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebi'ahû ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

أَفْضَلُ الْجِهَادِ أَنْ يُجَاهِدَ الرَّجُلُ نَفْسَهُ وَهَوَاهُ

(ابن التَّجَارِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ)

RE. 76/12 (Efdalü'l-cihâdi en yücâhide'r-racülü nefsehü ve hevâhü)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah_u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsanı, ikramı dünyada ahirette

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

üzerinize olsun...

Peygamber-i Zîşânımız Muhammed-i Mustafâ (aleyhi efdalu'ssalâvât, ekmelu't-tahiyyât ve't-teslimât ve alâ âlihi ve sahbihî ve men tebi'ahû bi-ihsân hazretlerinin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir miktar okuyup anlatmak, dinlemek, taallüm ve tefeyyüz eylemek üzere toplanıyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerimizin okunmasına başlamadan önce evvela Peygamber Efendimiz'in rûh-i pâki için; sonra onun mübarek âlinin, ashabının, etbânının, ahababının, sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyemizin; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliy-yi Murtazâ'dan, Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Hocamız'dan, Hocamız Muhammed Zahid-i Bursevî'ye kadar turuk-u aliyemiz silsilelerinden güzeran eylemiş olan cümle evliyâullah büyüklerimiz, sâdâtımızın ruhları için;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, şehidlerin, gazilerin ve hâsseten Fatih Sultan Muhammed Han Hazretleri'nin ve ordusu mensuplarının ruhları için; bu beldede medfun bulunan enbiyâullah, evliyâullah ve sâlihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve hâsseten İskender Paşa Hazretlerinin ruhu için; ve şu camiin ve çevresinin en güzel hale gelmesi için elinden gelen gayreti gösteren, himmet ve emek sarf eden, masraf eden, yardım edenlerin;

Uzaktan yakından bu dersleri dinlemek üzere bu güzel mekâna, bu güzel, mübarek makama

gelen siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin, yakınlarının ruhları için, ruhları şâd olsun, kabirleri nur dolsun, makamları yüksek olsun, nurları ve sürurları ziyade olsun diye;

Biz yaşayan müslümanlar da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yardımıyla iyi bir müslüman olarak yaşayalım, Rabbimiz'in sevdiği bir kul olalım, sevdiği âmâl-i sâlihâyı işleyelim, ömrümüzü hayırlı, verimli, uğurlu, faydalı şekilde geçirelim, Rabbimiz'in huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varalım diye bir *Fâtiha*, üç *İhlâs-ı Şerîf* okuyalım; o büyüklerimizin ruhlarına bağışlayalım, öyle başlayalım!

.....

a. Cihadın En Faziletlisi

Mukaddimedede Arapça metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabınının 76. sayfasındaki 12. hadisi şeriftir.

Ebû Zerr-i Gıfârî RA Hazretleri'nden rivayet olunduğuna göre Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

أَفْضَلُ الْجِهَادِ أَنْ يُجَاهِدَ الرَّجُلُ نَفْسَهُ وَهَوَاهُ

(ابن التَّجَارِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ)

RE. 76/12 (*Efdalü'l-cihâdi en yücâhide'r-*

¹ Münâvî, *Feyzü'l-Kâdir*, c.II, s.31, no:1247, Ebû Zer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.744, no:11262; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.196, no:3977; RE:76/12.

racülü nefsehû ve hevâhü)

(*Efdalü'l-cihâdi*) “Cihadın en üstünü, en faziletlisi, en değerlisi, en kıymetlisi, (*en yücâhide'r-racülü nefsehû ve hevâhü*) insanın, adamın, kişinin nefsiyle, heva ve hevesâtıyla cihad etmesidir.”

Muhterem kardeşlerim!

Biz ehl-i tasavvufuz; nefsi, nefsin mücadele edilecek bir varlık olduğunu biliyoruz. Az çok bu mücadelenin usûllerine de riayet etmeye gayret ediyoruz. Ama pek çok insan bilmez; insanın içinde bir nefis vardır ki, insanın en büyük düşmanı odur.

Her insanın nefsi vardır. İnsanın nefsi egosudur, kendisidir. Elbette onun yaratılmasında hikmet vardır. Hiçbir şey abes değildir. Her şeyin sebebi, hikmeti, faydası, görevi vardır. İnsanın nefsinin de faydası vardır.

İnsanın nefsi, insanın yaşamını sürdürmesi, hayatî faaliyetlerini icrâ etmesi için Allah tarafından görevlendirilmiş bir yaratıktır, bir varlıktır. İnsanın bedenine hizmet eder. İnsanın bedenine faydalı olacak şeyleri temine çalışır. İnsan yorulduğu zaman dinlenmesi lazım. Acıktığı zaman yemek yemesi lazım. Uyuması lazım. Kendini tehlikelerden koruması lazım. Kendisine verilmiş olan kuvveleri, kabiliyetleri normal ölçüler içinde kullanması, suiistimal etmemesi, aşırı kullanıp tahrip etmemesi lazım. Nefis, bunları korumakla, yapmakla vazifeli bir varlık olarak; içimize Allah tarafından yerleştirilmiştir. Kendimizi koruyup kolluyor.

Bu bakımdan ben diyorum ki, nefis vücudumuzun idare müdürüdür. Vücut yaşayacak, sağlıklı kalacak. Bakıma ihtiyacı vardır; arabanın bakıma ihtiyacı olduğu gibi... Bağın, bahçenin bakıma ihtiyacı olduğu gibi... Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.

Makinenin bakıma ihtiyacı olduğu gibi; bakarsan şıkır şıkır çalışır bakmazsan küflenir, paslanır, bozular. Evin bakıma ihtiyacı olduğu gibi; bakmazsan damı akar, içine rutubet dolar, boruları patlar, rutubetlenir, duvarları dökülür, camları kırılır, içine hırsız, arsız girer, ayyaş, hippî girer. Bakmak lazım.

İnsanın, her varlığın bakıma ihtiyacı vardır. Dişlere bakmazsanız dişler çürür, sararır, solar. Çoluk çocuğunuza, ailenize bakmazsanız çeşitli sıkıntılara uğrarlar. Vücudun da bakıma ihtiyacı var; bir şey, bir varlık, birisi bu işi yapacak.

Kim yapacak? Nefis yapacak. Vücudun varlığının devam etmesi için ve sağlıklı, sıhhatli hayatın sürmesi için bir şeylerin yapılması lazım.

Eğer bir insanın acıktığını bildiren mekanizması olmazsa ölür. Mesela ishal oluyor insan. “Tamam, ishal oldum.” diyor. Herkes ishal olabilir. Yüznumaraya gidiyor geliyor, gidiyor geliyor, ondan sonra pat yatağa düşüyor. Neden?

Vücudu susuz kaldı, hücreleri susuz kaldı. Biraz daha ishal devam ederse ölüyor. İshalden bebek ölüyor, insanlar ölüyor. Hemen doktorlar geliyorlar, serum takıyorlar.

“—Bunun hücrelerinde su kalmamış.” diyorlar.

“—Ya iyi görünüyor işte dış görünüşü.” “—Hayır, suyu kalmamış bunun...”

Damarına serum veriyorlar bir şişe, iki şişe aldıktan sonra kendine gelebiliyor, gözünü açıyor.

Neden? Su kaybı oldu, o su kaybı telafi edilmeseydi adam komaya girecekti, ölecekti. Her şey böyle...

İnsanın acıktığını bilmediğini düşünelim; “—Ben korkmam, ben acıkmam, ben yaşarım...”

Tamam, bir gün yaşarsın, iki gün yaşarsın, üç gün yaşarsın, gittikçe çökersin, zayıflarsın, ondan sonra *Innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn*, ölürsün.

İyi ki, içimizde acıktığımız zaman böyle ziller çalıyor. “Karnım zil çalıyor” diyoruz. İyi ki, “Aman hanım yiyecek bir şey getir, yoksa öleceğim, yetiş, aman şuradan bir şeyler atıştırırayım, aman çok susadım.” filan diyoruz.

İnsan yüznumara ihtiyacını bilmese altını kirletir, etrafını kirletir. İşte bu gibi şeyleri insanın içinde bir varlık takip edecek. Nefsi takip ediyor. “Acıktın ye; yoruldu uyu!” diye.

İşte o halde nefsi insana faydalı bir varlıktır. Onun için Peygamber SAS bir hadîs-i şerîfinde buyurmuş ki:

نَفْسُكَ مَطِيَّتُكَ فَارْفُقْ بِهَا

Nefsüke matiyyetüke fe’rfak bihâ. “Nefsin senin bineğin gibidir, ona yumuşak davran.”

Atına insan hor muamele ederse at ölür.

“—Tam açlığa, samansızlığa alışacaktı bizim eşek, öldü.” dediği gibi Nasreddin Hocanın...

“—Tam alıştırmıştım perhize...”

Arpasını biraz daha azaltmış, biraz daha azaltmış, biraz daha azaltmış; hayvan zayıflamış, zayıflamış, zayıflamış... Hoca da memnun, arpa, saman parası gitmiyor. Ondan sonra yokuşun başında eşek ölmüş, nallarını havaya dikmiş.

“—Hay Allah! Tam açlığa alışıyordu, öldü.” demiş.

Yok, sen açlıktan öldürdün onu, öyle alışması olmaz. Yemek bir ihtiyaç.

Evlenmek bir ihtiyaç. Evlilik şart, lazım. Ne demek evlenmemek, bekâr yaşamak?

Bütün insanlar bekâr yaşasa yüzyılda dünyada insanoğlu kalmaz. Yaşayanlar ölür, yeryüzünde insan nesli kalmaz. Ormanlar, hayvanlar çoğalır; insan nesli yok olur, gider.

İyi ki evlilik var; nesil devam ediyor, evlat oluyor. İnsan nesli devam ediyor. Nikâh var. İlgî var, iki taraf arasında, kadınla erkek arasında Allah bir sevgi, meveddet ve muhabbet yaratmış; o ona ilgi duyuyor, o ona ilgi duyuyor, yuva kuruyorlar, evleniyorlar, çoluk çocuğu oluyor, çoluk çocuğun kahrını çekiyorlar. Kolay da değil.

Çocuğun, hamilelik devresinde anneye verdiği sıkıntılar çok; midesi bulanır, zorluk çeker, albümini artar, elleri ayakları şişer, doktora gider, perhizler ve saireler, binbir sıkıntılar...

O anne, o çocuğu ne zahmetlerle doğurur. Doğum müthiş bir olay. Kocaman bir varlık, insanın böyle canı yana yana içinden dışarıya çıkıyor; çok büyük ızdıraptır.

Ondan sonra da artık büyüyecek de o çocuk, tahsil görecek de, adam olacak da anasına, babasına, Ümmet-i Muhammed'e faydalı olacak filan diye de binbir türlü başka sıkıntı vardır. Bu sıkıntıları insanlar çekiyor, seve seve çekiyor ve seve seve evlenmeye koşuyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeyi hikmetli yarattığı için, insanın nefsinin de faydası var vücuda. Acıktığını bildiriyor, yemek yedirtiyor, iştihâ oluyor. İştihâ "şehvet" demek. Şehvet; midede şehvet olur, tenasül uzvunda şehvet olur, başka şeylerde şehvet, yani iştihâ, istek, arzu olur. İyi ki bu arzular var.

Ama İslâm'da her şey dengelidir, her şey ölçülüdür. Kadının hakları var, erkeğin de hakları var; dengeli. Bütün haklar erkeklere verilip kadınlar ihmal edilmemiş. Bütün dünyada kadınların ihmal edildiği zamanda kadınların hakları verilmiş.

Kadınlar, İslâm'ın kendilerine ne haklar kazandırdığını, Avrupalıların 19-20. Yüzyıl'a kadar kadınları ne kadar hor hakir gördüklerini bilse, dünya üzerindeki bütün kadınlar İslâm'a buketler gönderirler, methiyeler yazarlar, İslâm'ın kadın haklarına neler kazandırdığını bilse.

Hocalık, talebelik arasında denge vardır; hoca talebesini

sevecek, sayacak, izzet, itibar edecek. Talebe hocasına hürmet edecek, elini öpecek, vefa duygusu taşıyacak. Evlatla ana baba arasında denge vardır. Konu komşu arasında denge vardır: Tamam.

Nefisle, nefsin arzularıyla, vücudun istekleriyle normal şeyler içinde, normal çizgide devam etmek şartıyla bu da güzeldir. Ama bunun da bir dengesi vardır, bu denge aşıldığı zaman, o zaman iş tersine gider.

Misal: Yemek yemek lazım, çok aşırı yediği zaman ne oluyor insan? Hastalanıyor, ishal oluyor, şişman oluyor, bilmem kalp krizi geçiriyor, hastanelik oluyor. 600 kilo, 620, 630 kiloya çıkmış insan var; yürüdüğü zaman bir bu tarafa çalkanıyor, bir bu tarafa çalkanıyor göbeği. Bir hastalık. Doktorlar; “Onu zayıflatacağız!” diye hastaneye alıyorlar, uğraşıyorlar... Kimisi dayanamıyor, ölüyor.

Geçen de gazetelerin birinde vardı; “Samsunlu tosun bilmem ne, kalbi dayanamadı bu şişmanlığa” diyor. Dayanamaz tabii, aşırı oldu mu olmaz! Yemenin, içmenin bir ölçüsü var.

Cinsel arzular? Onların da ölçüsü var. Onlar da aşırı oldu mu insan çok kötü yollara düşer, çok kötü işler yapar. Allah’ın çok sevmediği bir mahluk haline gelir.

“—Niye Allah bu duyguyu vermiş?”

Allah bunu normal ölçüler içinde nesil devam etsin diye vermiş. Çığırından çıkartmamak lazım işi. Haddi aşmamak lazım. Normal ölçüler içinde yapmak lazım.

Evet, işte bu normal ölçüleri kim koyacak? Nefse kim dinlettirecek? Mesele burada. Nefis diye bir varlık var, insana bir şeyler yaptırtıyor, telkin ediyor, istiyor ve inat ediyor; “İlle de isterim!” diye. Pekiyi, bunun karşısında inat edip de onun aşırılıklarına “dur” diyecek bir şey lazım. O nedir?

O da insanın aklıdır. İnsanın ruhudur. İnsanın vicdanıdır. İnsanın aklı, insanın kendi arzularına fren koyar, engel koyar, mâniya çıkartır. Bazı şeyleri yapmaması gerektiğini düşünür, nefsi ne kadar istese de yaptırtmaz.

“—Oraya bakmamam lazım, haram; şuraya elimi uzatmamam lazım, haram; şu işi yapmamam lazım, haram; şimdi yatmamam lazım, yarın imtihan var, çalışmalıyım!” ve saire. İçinden gelen

arzuların karşısına çıkan bir varlığı vardır insanın. Bu; aklıdır, vicdanıdır.

Akıl da nereden kuvveti alıyor?

Dinden, imandan kuvvetini alıyor. Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki;

“—İnsanın en büyük cihadı nefsiyle çarpışmasıdır, nefsiyle cihad yapmasıdır, kendisinin arzularıyla, şehvâtıyla mücadele etmesidir.”

Bu bir cihaddır. Çünkü zorluk çekiyorsun, ter döküyorsun. Yapmaman lazım ama öteki arkadaş dayanamıyor yapıyor; okuldan kaçıyor, futbol oynuyor, sinemaya gidiyor, kumara gidiyor, sigara içiyor, bilmem daha kötü işler yapıyor, hırsızlık yapıyor, çalıyor, çırpıyor...

E neden yapıyor bunları? Kanun aleyhinde, din aleyhinde, akıl mantık aleyhinde. Niye yapıyor?

Nefsine dinletemiyor, kendisini engelleyemiyor;

“—Dayanamadım, ondan yapıyorum.” diyor.

İşte nefsin bu arzularıyla mücadele etmek İslâm’da çok önemlidir. Tasavvufun da en önemli faaliyetidir bu. Eğer sizin içinizde birtakım arzular varsa ve siz onları yenemiyorsanız; olmaz. Yenmeyi öğreneceksiniz.

“—Nasıl öğreneceğim?”

Ramazan’da eğitim yaptın bir ay. Ramazan’da sabahtan akşama kadar canın istediği halde oruç tutmadın mı?

Yemedin, içmedin. Evli olduğun halde hanımının yanına yanaşmadın vesaire. Tamam, işte o bir deneydi, bir eğitimdi.

O eğitimi biz Ramazan’ın dışında da devam ettiriyoruz tasavvuf erbabı olarak. Daima dikkat ediyoruz:

“—Bu nefis bana bir oyun edebilir, bunun karşısında uyanık bulunmalıyım, bunun her dediğini vermek doğru değildir, bunu fazla şımartmaya gelmez, şımartırsan azar, şaşırır, sapıtır, insanı kötü işlere bulaştırır, günahlara bulaştırır, Allah’ın sevmediği bir kul yapar.” diye bunu dinimiz bize öğretiyor.

Bu dünya hayatında imtihan dediğimiz şey de budur işte. Allah bizi dünyaya göndermiş:

لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

(*Li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ.*)
“İmtihani hanginiz başaracak, hanginiz daha güzel işler yapacak?” (Mülk, 67/2) diye sizi denemek için gönderdik buyuruyor Allah.

Neden dünyaya gelmişiz biz? Neden doğuyoruz, yaşıyoruz? Nedir bu hayatın böyle icat edilmesinin, bizim bu dünya sahnesine gelip gidişimizin sebebi?

Bu dâr-ı dünyâ, bir dâr-ı imtihandır, biz burada imtihan oluyoruz. Hayatımız imtihan.

“—Yarın imtihan olacağız, hocam dua edin!”

Her gün imtihandasın sen. Allah’ın imtihanını unutuyorsun da, “Yarın üniversite imtihanı var, bilmem ne imtihanı var...” diyorsun. Her gün, hayatın boyunca imtihandasın.

Ölünce nereye gideceğiz? Allah’ın huzuruna gideceğiz. Yunus Emre ne güzel söylüyor:

İnsanın haram yemediği, Haramı görünce imiş.²

“—Ben haram yemiyorum.”

Evet şimdi yemiyorsun, haram karşında yok ama karşında olduğu zaman da yemeyecek misin bakalım? Mühim olan o...

Haram yokken yememek herkesin işidir. Hiç kimse haram yemez, yok çünkü. Ama karşısına gelse salına salına, selvi boylu, haram önüne pat diye düşse, elini uzatsa alacak yerde olsa; acaba o zaman da yemeyecek mi?

Elma sarkıyor, sallanıyor burnuna çarpıyor tıp

---

² “*Haramı görünce*”, eski Türkçe’de “*Haramı görünceye kadar*” mânâsına...

tıp, komşunun elması, kendisinin değil, çok da güzel kızarmış, hava da sıcak, canı da istiyor. Haram karşısında; kopardığı zaman haram olacak...

Koparıyor millet. Tarlana, bahçene gidiyorsun;

“—Aa! Bizim elmalar ne oldu?” Gitmiş.

“—Üzümler nerede?”

Koparılmış.

“—Allah Allah, camiin muslukları ne oldu?”
Gitmiş.

“—Halı ne oldu?”

Halılar çalınmış bilmem ne. Camiden halı çalıyor millet. Musluk çalıyor. İnsanlar istifade etsin diye, sen bir musluk takıyorsun, geliyor birisi onu hurdacıya satacak şu kadara, çalıyor. Haram yememek, haram karşısına geldiği zaman belli olur.

Yusuf AS'ın hikâyesini, Allah-u Teâlâ Hazretleri Sûre-i Yusuf'ta bize niye anlatıyor Kur'ân-ı Kerîm'de?

Yusuf AS ne? Sarayda bir köle...

Sarayda bir bakanın kölesi. Sarayda, en güzel yerde. Ama dünya güzeli bir erkek. Kadınların hoşuna gidiyor baktıkları zaman; yakışıklı, boylu, poslu, akça, pakça, edepli, akıllı, uslu. Allah peygamberlik vermiş.

Zeliha ne yapıyor? Kapıyı kapatıyor, kilitliyor:

“—Tamam, salonda yalnız kaldık, haydi bakalım, gel bakalım yanıma.” diyor.

Yusuf AS ne yapıyor? Hapse girmeye razı oluyor, eline geçen bu fırsattan istifade etmeyi düşünmüyor.

“—Tamam, ben bir köleyim, saraydaki en soylu kadın beni istiyor.” demiyor.

Ne yapıyor? “Yapmamam lazım!” diyor, kendisini tutuyor.

İşte insanın dâr-ı dünyâda imtihanları buna benzer, hepimizin karşısındadır.

Harama bakıyor musun bakmıyor musun?

Haram karşına geldiği zaman belli olur bu. Şimdi bakmıyorsun, burada haram yok. Şimdi tamam. Ama haramla karşılaştığın zaman bakmayacaksın. Haram önüne geldiği zaman almayacaksın. Fırsat ele geçtiği zaman yapmayacaksın. İşte bu hayatın bir imtihan olduğunu bilip kendisini tutmayı insanın öğrenmesiyle mümkündür.

Çocuklara kendisini tutmayı öğretmemiz lazım.

“—Elma isterim, kağıt helva isterim, keten helva isterim, şunu isterim, bunu isterim, şeker isterim, çikolata isterim, lolipop isterim...”

Bilmem ne. Çocuk boyuna bir şeyler istiyor, annesi de; “—Al evladım, buyur evladım, al evladım, buyur evladım...”

Parasını veriyor cebine; “Ne istersen al”. Çocuklar fırt kayboluyor, bakkaldan, süpermarketten şunu alıyor, bunu alıyor. Öteki çocuklar böyle uzaktan bakıyorlar, yutkunuyorlar, onun aldığı şey onlarda yok, para yok; o dondurmasını yalıyor, ötekiler öbür taraftan yutkunuyor filan.

Zengin de çocuğuna bazı şeyleri bazen vermemeli. Bazı şeyleri bazen almayacağını, onun karşısında sabretmesi gerektiğini öğretmeli. Gayet ciddi bir şekilde;

“—Oğlum, şimdi bunu almamamız gerekiyor, alma, sabret.” demeli, sabrı öğretmeli.

“—Alman doğru değil, bunu yersen hasta olursun, sabretmen lazım, canın istiyor ama yapmamalısın.” filan diye çocukla gayet ciddi konuşup öğretmek lazım.

Bu küçükten olursa, çocuk bazı arzularını frenlemeyi öğrenir. Anasından öğrenir, babasından öğrenir, zorlanır öğrenir, ağlar öğrenir.

“—İstediğin kadar ağla evladım, ağlamaktan gözlerinden pınarlar gibi sular aksa, bayılsan, ben bunu almayacağım, ümidini kes, ağlayarak bana bir şey yaptırmaya kalkma; bu da ayrı kötü bir huydur böyle yapma evladım, bunu almamamız gerekiyor.” diyebilmeli insan.

Çocuk yavaş yavaş öyle yetişmeli.

Kendimizi de böyle yetiştirmeliyiz. Bazı meşru şeyleri kendimiz de zaman zaman yapmamalıyız, kendimizi tutmaya, kendimize hakim olmaya, nefsimizi frenlemeye alışmalıyız. Bu bir eğitimidir. Kolay şeyleri yapa yapa zorları da yapmaya insan alışır. Labut çevire çevire, jimnastik yapa yapa sonra ağır bir şeyi kaldırmayı öğrenir, yarışı kazanmayı öğrenir. Hani kolay idmanlarla, zor işler sonra yapılabilir hâle gelir.

Bu hadîs-i şerîfi hiç unutmayın, bu bizim önem-

li bir işimizdir. Zaten bizim ekolümüz, bizim yolumuz, tasavvuf yolumuz bunu öğretiyor. En faziletli cihad; kişinin, adamın kendi nefsiyle yaptığı cihaddır. Adam diyor ama yani kadın da böyledir çocuk da böyledir, âkil ve baliğ olmuş herkes için aynı durum vardır. Kendi nefsiyle uğraşacak insan, mücadele verecek. Kendisinin arzularını da tutmasını, engellemesini öğrenecek.

“—Canım bugün hiç ders çalışmak istemiyor.”

“—Hayır, çalışacaksın!”

“—Canım bugün futbol oynamak istiyor, sinemaya gitmek istiyor.”

“—Hayır, sinemaya gitmeyeceksin, futbol oynamayacaksın, yüzmeye gitmeyeceksin, şu imtihanı kazanacaksın!” diye böyle kendisiyle insanın devamlı bir uğraşma içinde olması lazım.

Cihad; cehd sarfetmek.

Musa AS’ın karşısına birisi gelmiş, konuşmuşlar, demiş ki:

“—Bak müslüman ol, imana gel, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin varlığını, birliğini kabul et, bana tâbi ol.” demiş;

“—Bana bir gün müsaade et yarın cevap vereyim sana.” demiş.

Ertesi gün Musa AS’ın yanına gitmiş, demiş ki:

“—Yâ Musa, kabul ettim, senin dinine giriyorum, Allah’ın yoluna giriyorum, mü’minim, mü’min oluyorum, kabul ediyorum.”

Sormuş:

“—Niye dün kabul etmedin?”

“—Ben eskiden beri içime danışırım nefsime, nefsimin istediğinin aksini yaparım daima, nefsimle mücadele ederim. Baktım ki bu akşam benim nefsim hiç istemiyor sana tâbi olmayı, keyfi kaçacak, zevki kaçacak filan; anladım ki bu işte bir hayır var, nefsimin istemediği işte hayır var, nefsim istemediği için ben de geldim, sana tabii oluyorum, iman ediyorum.” demiş. Bu bir menkabedir, eski kitaplarda yazıyor. Biz de aşağı yukarı böyle düşünürsek zarar etmeyiz.

İnsanın nefsi genellikle normalin üstünde arzuları insana telkin eder, açar, ister, genellikle. Mümkün olduğu kadar yemeyi azaltmalıyız. Mümkün olduğu kadar içmeyi azaltmalıyız. Mümkün olduğu kadar zevki, eğlenceyi, safayı azaltmalıyız.

Neyi çoğaltmalıyız?

Sevaplı, faydalı, hayırlı olan işleri çoğaltmalıyız. Çalışmayı çoğaltmalıyız. Üretimi çoğaltmalıyız. Öğrenmeyi çoğaltmalıyız. Başkalarına faydalı olmayı çoğaltmalıyız. Hizmet etmeyi çoğaltmalıyız. Onlardan zevk almaya başlamalıyız. İnsan çalıştığı zaman çalışmaktan zevk alan hale geliyor.

Ben tahsil hayatımda biliyorum, çalışmak zor gibi gelir insana ama çalışmaya alıştı mı da tiryaki gibi olur, o çok hoşuna gider ve sınıfın çalışkanı olur gider artık, yarış eder öteki çocuklarla... Çalışmak da zevk verebilir insana.

Sonra, birisine iyilik yapmak çok büyük zevk verir insana. Terlersin, uğraşırısın, adamın yükünü taşırsın onun yanında, yorulursun ama mânevî bir zevk alırsın. Bir ihtiyara hizmet etmek, yardım etmek, bir dula, bir yetime hizmet etmek, İslâm için önemli bir işi yapmak; ha, masraf etmek, zahmet çekmek, yorulmak, eli ayağı çizilmek vesaire; olsun, hoşuna gider insanın.

Hizmette, sevaplı işte zevk vardır, ilim öğrenmekte zevk vardır, çalışmakta, çalışkanlıkta, hayırlı şeylerde zevk vardır. O zevklere alışmak lazım.

Kumarda da zevk vardır. Kumar zevki yerine bu zevke alışmalı insan. Eğlencede de zevk vardır. Ama bu zevklerin sonu kötüdür. Bu zevklerin sonu kısırdır, bu zevkler cemiyeti yok edici, toplumu mahvedici, dejenere edici zevklerdir. Bu zevklerin yerine insan kendisine müspet zevkleri, zevk haline getirmeli, alıştırmalı.

Alıştırabilirse olur, alışılabilir. Çalışmayı şevkle zevkle yapan, uyku uyumayan, iki saat, bir saat uyku uyuyup bütün gece harıl harıl çalışan insanlar vardır. Ömrü kitap okumakla, öğrenmekle, öğretmekle geçen âşık öğretmenler vardır. Âşık olmuştur bu çalışmaya, bunu zevkle yapar...

Geçenlerde okumuştum, dünyanın en başarılı şirketlerini anlatan bir kitap. Bir şirket, çok kötü durumdaymış, batmak üzereymiş ve saire... O şirketi revize edecek olan şahıs gitmiş, iki şahısla konuşmuş. Birisi demiş ki;

“—Ya işte burada ömrümüzü geçiriyoruz, Allah kahretsin, sabahtan akşama kahır çekiyoruz, akşamı zor ediyoruz...”.

Öbür tarafta bir başkasıyla konuşmuş:

“—İşimi çok seviyorum, zevkle çalışıyorum, sabah geliyorum, akşam bırakmak istemiyorum...”

İki tip insan, işyerinde...

Oradan aklına bir fikir gelmiş, demiş ki;

“—Ben işyerimdeki bütün karamsar insanları tasfiye edeceğim.”

Hepsini atmış işten. Kim karamsar, tembel tembel, istemeden iş yapıyor; hepsini atmış. Kim aşk ile, şevk ile, enerjik, güleç yüzle isteyerek çalışıyor, onlara salahiyet vermiş. Şirketin başarı ibresi sonuna dayanmış ve dünyanın en başarılı şirketlerinden birisi olmuş. Bu bir görüş meselesidir.

Tamam, severek iş yapmıyorsan o işi bırak. Sevdiğin işe geç. Ama bütün işleri de severek yapmıyorsan kendini değiştir, sen de bir kusur, hastalık var. Bir şeyleri sevmeyi öğren.

Evliyâullahtan birisinin yanına birisi gelmiş, mürid olmak istiyor.

“—Evlâdım, sen yemeklerden hangisini seversin?”

“—Fark etmez efendim.”

“—Ya evladım hani insan bazen kızartma, kebab, baklava, börek, kaymaklı kadayıf bir şey ister...”

“–Fark etmez efendim.”

“–Çiçeklerden hangisini seversin?”

“–Önemli değil, fark etmez efendim.”

“–Evladım sümbül var, gül var, salkım salkım hanımeli var,

lale var...”

“–Önemli değil efendim.”

“–Evladım şundan hangisini, bundan hangisini?”

Hiçbir şeyde adamın ibresi kıpırdamıyor.

“–Def ol! Git, def ol, yıkıl karşımdan, git! Bir şeyi sevmeyi öğren de öyle gel!” demiş.

“Ya bir kedi, bir köpek, bir kuş, bir çiçek sev; bir sevmeyi öğren de ben sana oradan Allah sevgisini anlatayım!” demiş.

Sevme damarı gelişmiyor adamın. Hiç çalışma damarı gelişmemiş, hiçbir şeyi sevmiyor. Basarsın sopayı; bak nasıl öğreniyor. Yatırırsın falakaya, bak nasıl öğreniyor. İlaç gibi fayda eder. Aç bırakırsın, açık bırakırsın, alışır.

Adam çalışmaya alıştı mı bırakamıyor. Ben bakıyorum, bazı meslekler var, mesela: Orduda asker; belli saatte gidecek oraya, sekizde gidecek, şu vakitte dönecek, işi muntazam yapmaya alışmış. Emekli oluyor adam güya ama civa gibi, duramıyor yerinde. Neden?

Bir çalışma disiplini kazanmış, bir çalışma âdeti, itiyadı kazanmış.

Öyle olması lazım! Peygamber Efendimiz, oturduğu yerde hiçbir iş yapmayana selâm vermemiş. Oturmayacak, çalışacak. Hiç olmazsa

dili kıpırdasın; “Allah” desin, hiç olmazsa eli tesbih çeksin. Hani bir iş yapacak.

İşte nefsin hevasıyla, arzularıyla, negatif arzuları, pozitif arzuları, tembellikleri, istekleri, nefsin bir sürü böyle huyları vardır, onlarla mücadele etmesi lazım bir insanın; iyi insan, iyi derviş, iyi kul, Allah’ın sevgili kulu, evliyâ olması için...

Evliyâullahın hepsi çalışkan insanlardı; öyle tembellikle evliyâ olunmaz. Kötü huylarla, tembellikle, yan gelip yatmakla, keyifle olunmaz. Çalışacak.

“—Kim çalışmadan cenneti elde ederim derse hata eder.” diyor evliyâullahtan birisi.

Ama kim de “Çalışırsam muhakkak elde ederim.” derse, o da hata. Allah verecek. “Çalışırsam mutlak alırım” diye bir şey yok ama çalışmadan da bu iş olmaz. Çalışacak.

Gece uykusuz kalacaksın, sabah namaza kalkacaksın, teheccüd namazı kılacaksın, tesbihlerini çekeceksin, vazifelerini yapacaksın, İslâmî hizmetlere koşturacaksın, kesenin ağzını açacaksın, yorulacaksın, terleyeceksin...

Şurada hayırlı hizmetler yapmak için gece gündüz çalışıyor kardeşlerimiz, ekibimiz, grubumuz; bazıları da onları çelmelemek için çalışıyor. “Okul açacağız” diye uğraşıyoruz, kimileri okulu kapatmak için çalışıyor. “Müessese açacağız” diyoruz, kimileri öbür taraftan bozgunculuk yapıyor. Bir başka çalışma yapıyoruz, kimisi geliyor onun yanına rekabet yapıp, bizi söndürmeye çalışıyor.

Allah şeytana da bir vazife vermiş, o da şeytanlığını yapacak. Olsun, güçlüklerden de yılmamak lazım. Güçlüklere yenile yenile yenmeyi öğrenmek lazım.

Bizim cumhurbaşkanlığı başdanışmanı, geçen bir konferansta anlattı, Macaristan’da bir heykel görmüş.

“—Bu kimin heykeli?” demiş.

“—Bu, bizim hükümdarlarımızdan birisinin heykeli.” “—Ne yapmış, başarısı ne?”

“—Çok savaşmış bu adam.”

“—Eee? Zafer kazanmış mı?”

“—Hayır, girdiği bütün savaşlarda yenilmiş. Bütün savaşlarda yenilmiş.”

Ama yine heykelini dikmişler. Savaşmış ya, bütün savaşlarda yenilmiş ama yenmek için gayret sarf etmiş, bir defa yenildim diye yılmamış ya; o da bir şey.

Bu çok önemli bir hadîs-i şerîftir. Mühim olan on tane, yirmi tane hadis okumak değildir. İnsan bir tek fikri kafasına sağlam yerleştirirse, o hayatı boyunca kendisini kurtarır, fayda verir kendisine. Bu çok önemli bir hadîs-i şerîftir. Cihadın en üstünü Sırbistan’a, Ermenistan’a, Yunanistan’a gidip çarpışmak değil.

Ne diyor?

“—İnsanın kendi nefsiyle mücadele etmesidir.”

Çünkü bizim bize verdiğimiz zararı kimse veremez.

“—Ormanlarımızı kim yakıyor?”

“—İçimizden densizler, yanlış bilgi almış, yanlış duygularla yetişmiş insanlar.”

“—Onları kim yetiştirdi?” diye arayıp sormuyorlar.

“—Nasıl çıktı Millî Eğitim’in içinden bu negatif adamlar?” diye hiç işin takibini yapmıyorlar. Var mı müslümanlardan bir tane böyle yapan?

Ağaç dikmek için uğraşıyoruz, koru yapmak, korular, ormanlar tesis etmek için uğraşıyoruz biz: Onlar da yakmak için. İkisi arasında ne kadar fark var! Biz yapmak için uğraşıyoruz, o yakmak için uğraşiyor. Millet söndürüyor, yeniden yakıyor; millet söndürüyor, yeniden yakıyor...

Bizim bize yaptığımız kötülüğü kimse yapamaz. İçimizdeki negatif, pis, pasaklı, yanlış duygularla yetişmiş, ayyaş, serseri, zampara, kumarbaz, hırsız, beleşçi, kaytarıcı, zalim, fâsık, fâcir...

E bunların hepsi dinin yasakladığı şeyler. Sen niye dine karşı çıkıyorsun?

Ben bunları engellemek, bunları tedavi etmek için çalışan bir insanım. Niye sen bunların karşısına çıkıyorsun?

“—Dindarlık kötü, Müslümanlık kötü, gerici-lik...”

Müslümanlık kötüyse gör bakalım, müslüman olmayanlar nasılmış!?

Çok önemli bir hadîs-i şerîftir. Buna göre kendinizi yetiştirin, nefsinizin ıslahına, hevâ-i

nefsinizle mücadeleye kendinizi alıştıırın!

b. Üç Faziletli İş

Muâz ibn-i Enes'ten rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf. Ahmed ibni Hanbel'in Müsned'inde var.

Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:³

أَفْضَلُ الْفَضَائِلِ أَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَتُعْطَى مَنْ
حَرَمَكَ وَتَضْفَحَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ

(حم. طب. والخراطي عن معاذ بن أنس)

RE. 76/13 (*Efdalü'l-fadâili: En tasile men kataake, ve tu'tiye men haramake, ve tasfeha ammen şetemeke.*)

(*Efdalü'l-fadâili*) “Faziletli işlerin en üstünü şunlardır:

1. (*En tasile men kataake*) “Senden alâkasını kesen kimseye, senin ilgini kesmeyip devam ettirmen.”

2. (*Ve tu'tiye men haramake*) “Sana bir şey lazım olduğu zaman vermeyip esirgeyen kimseye senin vermen.”

3. (*Ve tasfeha ammen şetemeke*) “Sana sövüp

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.438, no:15656; Taberânî, *Mu'cemü'lKebîr*, c.XX, s.188, no:413; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.248, no:1289; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.356, no:1435; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.345, no:13693; Muaz ibn-i Enes RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.823, no:43270; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.V, s.237, no:4053.

sayan, kötülük yapan insanı hoş görmen, ona uymaman, ona küfürle karşılık vermemen.”

Faziletin en üstünü bu. Niye bunlar faziletlerin en üstünleri oluyor? Zor da onun için. Zor ama yapıldığı zaman da toplumun düzeni için en gerekli şeyler de onun için.

Adam küsüyor size, konuşmuyor, darılıyor. Senin bir kabahatin var mı? Yok! Küsüyor. Kabahatin olsa bile küsmemesi lazım. Haksız, kabahat kendisinde, küsüyor. E sen de küssen... Küsmek haram İslâm'da, ilgiyi kesmek, konuşmamak haram...

Müslüman müslümanın kardeşidir, her zaman yardımcısı olacak. Zulüm ettiği zaman, günah işlediği zaman bile yardım edecek. Nasıl yardım edecek?

Günahı işlememesine çalışacak, engellemeye çalışacak. İlgi devam edecek, onu kurtarmaya çalışacak. Kötü yoldan iyi yola çekmeye çalışacak, elinden tutmaya çalışacak. Onun için darılmak haram olduğundan, darılmayacak; ilgiyi kesene gidecek, kurtarmaya çalışacak.

Senden ilgiyi kesen, sen iyi bir insan olduğuna göre, demek ki kötü yola gidiyor. Sen ne yapacaksın? Sen onun yanına gideceksin yavaş yavaş, yumuşak yumuşak;

“—Bu hastalandı, kafayı bozmak üzere, en iyisi ben buna şöyle usûlüyle muamele edeyim, yavaş yavaş doğruları anlatmaya çalışayım, biraz gönlünü almaya çalışayım, aman sapıtmasın, şaşırmasın, namazı bırakmasın, ibadeti, hayr ü hasenâtı bırakmasın.” diyeceksin.

Bazıları öyle oluyor. Bakıyorsun... Geçen senelerde tüccar tanıdığımız anlattı. Hanlarında bir kimse varmış; sakallı, şalvarlı, cübbeli, sarıklı, beş vakit namazı camide kılan, handaki tezgâhtarlara gidip;

“—Gel kardeşim namaza beraber gidelim.” filan diye onları da doğru yola çekmeye çalışan bir insan. Aa! Bir değişmiş; sakalı kesmiş, namazı bırakmış, camiye bırakmış, bütün kötü şeyleri işlemeye başlamış.

Neden? İnsanoğlu bir karar üzere durmaz, çok sağlam bir mahlûk değildir insanoğlu.

وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا

(النساء ۲۸۴)

(*Ve hulika'l-insânü daîfen*) “İnsanoğlu zayıf yaratılmıştır.” (Nisâ, 4/28)

Ufacık bir şeyden harap olur, küçücük bir şeyden morali bozular, rûhen hasta olur, gelir bizim karşımıza dua ister bizden. Bir şey yok ya, turp gibi sapasağlam. Yok, şöyle olmuş da böyle olmuş da, incir çekirdeğini doldurmayan şeyden hasta olur. Çok zayıftır bu insanoğlu. Ruhunun dengesi bir sarsıldı mı, bir bozuldu mu pehlivan gibi insan sinek kadar kıymeti kalmaz.

Onun için çok ihtiyatlı davranmak lazım. Hem insanın kendisine de çok güvenmemesi lazım. Daima Allah’a sığınması lazım.

“—Yâ Rabbi, beni şaşırtma yâ Rabbi! Beni doğru yoldan ayırma yâ Rabbi! Beni nefsime uydurma

yâ Rabbi! Beni şeytana kandanlardan etme
yâ Rabbi! Hidayetten sonra dalalete ayağımı
saptırma yâ Rabbi, günahlara bulaştırma!..”
diye daima Allah’a sığınmak lazım. Zordur,
kolay değildir.

Onun için, senden birisi ilgiyi kesti mi, sen;
“Hastalandı bu adam?” diyeceksin, tedavi et-
mek için yumuşak davranacaksın. İpi gerdirt-
meyeceksin, koparttırmayacaksın, gideceksin.

Balıkçılar diyorlar ki:

“—Büyük bir balığı yakaladığın zaman birden
çekersen balık bir çeker oltayı, kopartır.”

“—Ne yapacaksın?”

“—Salacaksın salacaksın, çekeceksin. Biraz
zorlandığı zaman yine salacaksın salacaksın,
yine çekeceksin. Biraz zorladığı zaman yine
salacaksın, yine çekeceksin.”

Maksat ne? Oltayı kopartmamak. Yakaladı ya.
Sonra iyice yorulduktan sonra balığı alırsın belli
bir usûlle. Hızlı çeksen o zaman da ağzı yırtılır,
yine kaçır. Yavaş yavaş alacaksın; kocaman
bir balık, bir milyon lira, bir buçuk milyon lira,
tamam. Ama usûlü var işte. Fazla gerdirdiği
zaman salıvereceksin.

Beşerî münasebetlerde de böyle. İpi
koparttırmayacaksın adama. Mühim olan onları
yakalamak, doğru yola getirmek.

İkincisi: (*Ve tu'tiye men harameke*) “Sana
vermemiş zamanında, kötülük yapmış, istediğini
yapmamış, sıkışık olduğun zamanda yardım

etmemiş; sen ona vereceksin.”

Ne yapalım; o sana vermedi, o sevabı kaçırdı, sen sevabı kaçırma!

Sen sevabı kimin için yapıyorsun? Allah için yapıyorsun!

Kardeşlerimiz var şimdi, her gün haber alıyoruz, rapor alıyoruz sağdan soldan. Bin bir türlü problem başımızda; onunla uğraş, bununla uğraş, bin bir türlü dert... Hayır, yapmak istiyorsun, şahsın için değil, toplum için faydalı bir şey yapmak istiyorsun; o kadar çok müşküller, o kadar çok problemler çıkıyor ki...

Öyle negatif, öyle çelmeleyici insanlar var ki... Sen gangstersin, mafya çetesi reisisin de ortalığı kasıp kavuruyormuşsun gibi muamele ediyor, vatan haini muamelesi yapıyor. Okul kurmak istiyorsun, hayır yapmak istiyorsun; hayır yapmanı engelliyor, hayır yaptırtmak istemiyor, hayrı başlatmak istemiyor, hayrı çalışır hale getirmek istemiyor.

Niçin yapıyoruz biz? Bırakacak mıyız, darılacak mıyız?

Hayır! Cümle cihan halkı aleyhimize dönse, hakkı işlemekte, yapmakta devam edeceğiz.

Neden? Allah için yapıyoruz da ondan!

İnsanlar beğensin diye yapmıyoruz. İnsanlar alkışlasın diye yapmıyoruz da onun için.

Beğenmezse beğenmesin!

Kötülüğünü düşünür, suizanda bulunur...

Ödüm patlıyor benim; şu camiin orasını, burasını yaptırdık, pırıl pırıl, ıslıl ıslıl her tarafı oldu; parayı elime almaktan ödüm patlıyor. Gidin oraya verin, şöyle yapın. Ameleyi çalıştırın, yevmiyesini siz verin; demiri siz alın, buraya getirin, siz koyun. Mühim olan insanın suizan altında kalmaması; çok önemli...

Hayır işine giren herkese, herkes böyle ters bakıyor. Adam işini gücünü bırakıyor, cami yaptıracağım, hayır yapacağım diye koşturuyor, çeşit çeşit iftiralara uğrayabiliyor. Allah korusun. Zor.

Kadir kıymet bilmediler, ne yapacağız? Biz hayrı bırakacak mıyız? Hayır, bırakmayacağız! Allah biliyor. Biz Allah'ın sevdiği işi yapmaya devam edeceğiz.

O adam bana vermedi, ben ne yapacağım?

Benim elime fırsat geçerse ben kötüye iyilikle muamele ederim, o utanır. Ben sevabı kaçırmam, o sevabı kaçırdı. Ben tam borçlu olduğum sırada borç istedim vermedi, tamam, o şimdi borç istiyor; ben veririm.

Neden? Borç vermek sevap. Sevabı ben kaçırmadım, o kaçırdı. Böyle düşünürüz. Yaptığımız işi Allah rızası için yaptığımız müddetçe vazgeçmeyiz. O zaman da o adam mahcup olur ve yola gelir.

Peygamber SAS Efendimiz'in dünya kadar düşmanı vardı.

Yığınla düşmanı vardı Mekke'de. Mekke'nin, Kureyş'in eşrafından nice insanlar vardı.

Hepsinin gönlünü kazandı.

Neden? Çok halim selim muamele etti, kötülere hep iyilikle mukabele, muamele etti.

Kendisine, bakın âyet-i kerîme iniyor, Hz. Hamza'yı öldürdükleri, şehid ettikleri zaman Uhud'da; kulağını kestiler, burnunu kestiler, göğsünü açtılar, ciğerini çiğnediler. Peygamber Efendimiz de bir sinirlendi. Çok üzüldü. Amcasını çok seviyordu. Bir insan ölür savaşta ama böyle gözünü oy, kulağını kes, burnunu, dudağını kes, ciğerini aç. Çok sinirlendi.

“—Ben de yetmiş tanesini onların yakalayıp intikamımı almazsam...” filan diye böyle yemin etti. Onun üzerine âyet-i kerîme indi Peygamber SAS'e:

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ

صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ

(النحل ١٢٦)

(*Ve in àkabtüm feàkıbû bi-misli mâ ûkıbtüm bihî, ve lein sabertüm lehüve hayrun li's-sàbirîn.*)

“Eğer ceza vermek isterseniz, size yapılanın aynıyla mukabele edin! Sabrederseniz, and olsun ki, bu sabredenler için daha iyidir.” (Nahl, 16/126) diye bildirdi Peygamber Efendimiz'e Allah celle celâlüh.

Efendimiz sabretti. Yemin etmişti, intikam almak için;

“—Vallahi, yetmiş tanesini şöyle yapacağım.”

diye.

Yemininin kefarecini ödedi, Allah sabretmeyi tavsiye ettiği için âyet-i kerimede kötülere iyilikle mukabele etti. Kâtilleri affetti. Müslüman olunca ceza vermedi, Mekke'ye girdiği zaman katliam yaptırmadı. Katliam yapmak isteyen hızlı komutanlar vardı;

“—Şimdi müşriklerin karşısında biz galip durumdayız, Mekke'ye bir girelim, o bize eskiden kan kusturan herifleri bir yakaladık mı neler yapacağız.” diyenleri vazifeden aldı. Sen gel bakalım, pasif hizmete, şuraya git. Katliam yaptırmadı.

“—Kâbe'ye sığınanlar emniyettedir, sığınanlar kurtulacaktır, Ebû Süfyân'ın evine girenler kurtulacaktır.” dedi, sığınma yeri gösterdi...

Koca İslâm mücadele tarihinde Peygamber SAS'in Arabistan'a İslâm'ı yerleştirmeye savaşı oldu; Bedir, Uhud, Hendek, Huneyn harbi ve saire... Kaç tane müşrik öldü?

Yüz küsur. Hamidullah Bey tarihinde saymış; bu kadar az.

Kan dökmedi Peygamber Efendimiz. Sulhen, gönlünü alarak, sabrederek, kötülere iyilikle mukabele ederek gönül kazandı. Bir zamanın en azılı kâfirleri, müşrikleri müslüman oldular, sonra İslâm'a hizmet ettiler.

Hiz. Ömer RA'ı ziyarete geldiler Kureyş'in rüesâsı, başkanları, itibarlı insanlar, eşraftan insanlar. Hiz. Ömer, emîrül-mü'minîn, odalarına almadı onları.

Biz olsak;

“—Efendim hoş geldin, —bakan, müsteşar bilmem ne filan— buyurun efendim, hoş geldiniz efendim.” deriz. Hz. Ömer hiç yüz vermedi onlara.

Bilâl-i Habeşî ile Süheyb-i Rûmî’yi almış odasına, onlarla konuşuyor, ötekiler dışarıda bekliyor. Bilal ile Süheyb köleleriydi onların. Mekke’de köleydi onlar, işkence görüyorlardı. Bilal’i, Süheyb’i RA yanına almış, onlarla sohbet ediyor, ötekiler de kapıda bekliyorlar.

Dayanamadılar, nefislerine ağır geldi, izzet-i nefislerine dokundu. Bir tanesi dedi ki;

“—Ya bu ne biçim iş, böyle bir acayip gün görmedim; Kureyş’in eşrafı kapıda bekletiliyor, el pençe divan, köleler içeride halifeyle beraber oturuyor, ne biçim gün?” dediler.

İçlerinden bir tanesi kalktı, o da asaletli bir insan ama akıllı insanlar bunlar. Dedi ki;

“—Ey kavmim, kabahat, kusur bizdedir; Allah’ın emri hepimize umumî geldi, biz reddettik, onlar kabul etti. Onlar Allah’ın Rasûlü’ne yardımcı oldular, biz düşman olduk. Onlar bizi geçtiler sevapta, mânevî mertebe bakımından, Müslümanlıkta daha ileri gittiler, biz geride kaldık. Bizim bugün bu dünyada bunların mertebesine yetişmemiz mümkün değildir. Ancak gelin cihad diyarlarına gidelim, savaş yerlerine gidelim, savaşalım, Allah yolunda şehid olursak belki âhirette bunlardan derece bakımından geri kalmayız.”

Bir zamanın müşrikleri, azılları, Peygamber Efendimiz'e asker gönderen, savaşan, nice nice müslümanları asmış, kesmiş, öldürmüş olan insanlar sonradan iyi insan olup bakın Allah yoluna cihada gidiyorlar, aileleriyle Mekke'yi terk edip... Koca aile gitmiş de bir kişi dönmüş, öbür bir koca aile gitmiş bir kişi de oradan dönmüş. Toplamda iki tanesi dönmüş geriye, Hz. Ömer de ikisini evlendirmiş, birisi kız birisi erkekmiş. Aileler cihad yolunda canlarını vermişler. O hale gelmişler.

Onun için ne yapacaksın?

Sana vermeyene sen vereceksin. Senden alâkayı kesene sen alâkanı devam ettireceksin.

(Ve tasfaha ammen şetemeke) “Sana zulmeden, sana ağır söz söyleyen, hakaret edene sen halim selim muamele edeceksin, hoş göreceksin, uymayacaksın.”

Güzel ahlâk bu işte!

Böyle olunca insan yükselir, yücelir, toplum düzelir. Böyle olmadığı zaman;

“—O bana böyle yaptı, ben ona öyle yaparım; o bana böyle yaptı,

ben ona bin katını yaparım; o bir tane yaptı, ben yetmiş tane yaparım.” dedin mi, toplumda kan davası, çalkantılar ve saire bitmez.

c. Duanın En Kıymetlisi

Üçüncü hadîs-i şerîfi de okuyalım, keselim dersimizi. Çok önemli bu hadîs-i şerîfler. Talha Hazretleri'nden mürsel olarak rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz

buyuruyor ki:⁴

أَفْضَلُ الدُّعَاءِ يَوْمَ عَرَفَةَ وَأَفْضَلُ مَا قُلْتُ

أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ

لَا شَرِيكَ لَهُ

(مالك ق. عن طلحة بن عبيد الله بن كرين مرسلًا)

RE. 7711 (*Efdalü'd-duài yevme arafate, ve efdalü mâ kultü ene ve'n-nebiyyûne min kablî: Lâ ilâhe illa'llâhu vahdehû lâ şerîke lehû.*)

(*Efdalü'd-duài*) “Duanın en faziletlisi, en kıymetlisi, (*yevme arafate*) Arafat'ta hacıların toplandığı Arafe günündeki duadır.”

Çok kıymetlidir. O Arafat'ta, vakfeye durduğun zaman, o hacıların, o günü, o saatleri, o vakitte yaptığı duaları muazzamdır, Allah'ın çok rahmet ettiği, duaları kabul ettiği, kullarını affettiği yerdir.

Hacılık çok önemli bir iştir. Arafat çok önemli bir yerdir. Arafat'ta vakfeye durmak çok önemlidir. Çok mühim bir gündür orası. Hac zaten çok mühimdir. Mekke, Medine zaten çok

⁴ İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.214, no:500; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.284, no:8174; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.IV, s.378, no:8125; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.381; Talha ibn-i Ubeydu'llah ibn-i Küreyz RA'dan.

Beyhakî, *Fadâilü'l-Evkat*, c.I, s.367, no:191

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.352, no:1413; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.66, no:12079; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.205, no:3993.

mühimdir. Ama Arafe gününde yapılan dua da yapılan duaların en kıymetlisidir. Saatlerce dua imkânı vardır orada; çadırın içinde hiç vakti boşa geçirmeyip boyuna güzel güzel dualar etmek lazım, vakfeyi cân u gönülden gözyaşlarıyla yapmak lazım.

Hadisin devamında Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁵

أَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

(مالك ق. عن طلحة)

(Efdalü mâ kultü ene ve'n-nebiyyûne min kablî: Lâ ilâhe illa'llâhu vahdehû lâ şerîke leh) “Benim ve benden önce gelen bütün peygamberlerin söylediği sözlerin en üstünü, en faziletlisi: (Lâ ilâhe illa'llâhu vahdehû lâ şerîke leh) sözüdür.”

(Lâ ilâhe illa'llâhu) “Allah’tan başka ilâh yoktur, (vahdehû) o tektir, bir tanedir; (lâ şerîke lehû); onun şerîki, nazîri yoktur.”

⁵ İmam Mâlik, *Muvatta’* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.214, no:500; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.284, no:8174; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.IV, s.378, no:8125; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.381; Talha ibn-i Ubeydu'llah ibn-i Küreyz RA'dan;

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.572, no:3585; Amr ibn-i Şuayb Rh.A'ten. Taberânî, *Dua*, c.I,s.273, no:874; Hz. Ali RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.274; Süfyan ibn-i Uyeyne Rh.A'ten. Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.352, no:1413; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.113, no:12079; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.172, no: 456; *Câmiu'lEhâdis*, c.V, s.205, no:3993.

Eşi, benzeri, misli, dengi, şerîki, nazîri, ortağı yoktur Allah'ın. Oğlu, kızı yoktur. Allah-u Teâlâ Hazretleri tektir, alemlerden müstağnidir. Her şeyi görür, bilir; gözler onu göremez.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

(الشورى ١١)

(*Leyse kemislihî şey'ün*) “Onun gibi hiçbir şey yoktur.” (Şûrâ, 42/11)

Bütün peygamberler Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin varlığını, birliğini söylemişlerdir bütün eski peygamberler de; Mûsa AS da, İsâ AS da, İbrâhim AS da; hepsi Firavun'un karşısında, Nemrud'un karşısında, cebbarların karşısında (*Lâ ilâhe illa'llâhu vahdehû lâ şerîke leh*) demişlerdir. En önemli şey budur. Sağlam bir inanç, doğru bir inanç.

Şimdi, Amerikalılar doların üstüne yazmışlar:

(*In God We Trust*) Ne demek? “Biz tanrıya dayanıyoruz. Allah'a tevekkül ediyoruz.” demek yani.

Geçen gün mühendisin birisi Amerika'da okumuş, böyle söylüyor, dolarların üstünde bu yazı var diye Amerikalıları övüyor. Kıymeti yoktur. *In God We Trust* sözünün kıymeti yoktur.

Neden? Onların *God* dedikleri zaman aklına gelen, bizim aklımıza gelen değildir de ondan. Biz buna kavram diyoruz.

Şimdi Amerika'dan gelmiş kardeşimiz de var, doktora yapıyormuş bir konuda.

God dediği zaman bir Amerikalı neyi tasavvur ediyor?

Hız. İsa'nın çarmıha çivilenmiş, mum gibi sararmış cesedini göz önüne getiriyor.

Olmadı ki... O, Allah'ın kulu ya. Allah çivilenir mi ya? Aklın yok mu senin? Yirminci Yüzyıl'da mısın, Afrika'da mısın, ilk çağda mısın, medeniyetten bu kadar uzak mısın; akıldan, mantıktan, ilimden irfandan bu kadar yoksun musun ya? Hız. İsa'dan önceki insanların Rabbi kimdi ya?

Ondan önce, (*kable'l-isâ*) yani İsa'dan önce, (*before Christ*) Christ'ten önce, milattan önce insanlar yok muydu, dinleri yok muydu? Hız. İsa'yı bilmiyorlar, hangi dine gireceklerdi onlar?

Öyle saçma şey mi olur? Hız. İsa'ya tapılır mı? Hız. İsa Allah'ın oğlu olabilir mi? Allah'ın oğlu olması için hanımı olması lazım, hanımı olması için izdivaç olması lazım, gerdek olması lazım, münasebet-i cinsiye olması lazım.

Allah'a bundan büyük iftira olur mu? Utanmıyor musunuz ya?

Yirminci Yüzyıl'da, ey Amerikalılar utanmıyor musunuz ya? Yüzünüz kızarmıyor mu bu lafı söylerken? Allah'tan korkmuyor musunuz?

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor:

إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

(لقمّن ۱۳)

(İnne'ş-şirke lezulmün azîm.) “Şirk koşmak çok

büyük bir zulümdür.” (Lokman, 31/13)

Ha, öyle oyuncak bir şey değildir.

In God We Trust. “Hz. İsa’ya dayanıyoruz.” demek istiyorlar. Hz. İsa Allah’ın bir kulu... Dayanacaksan Allah’a dayan.

Ama nasıl Allah? (*Lâ ilâhe illa’llâhu vahdehû lâ şerîke leh*) Kendisinden başka ilah olmayan, şerîki, nazîri olmayan tek Allah... Bizim anladığımız mânada...

Yoksa öyle haç, put ve saire değil. Laflara, kelimelere, herkes başka türlü, başka mânâ verir. Kıymeti yok.

(*In Allah we trust*) yaz bakayım oraya. “Biz Allah’a tevekkül ediyoruz.” de bakalım!

God deyince herkesin bir god’ı var. Vahşilerin de bir totemi, putperestlerin de bir putu var, Hinduların da var. Kimisi ineğe tapıyor. İnek karşısında “möö!” diyor, bu da onun karşısına geçmiş tapınıyor ona. Biz kesiyoruz, derisinden, köselesinden ayakkabı yapıyoruz, tepe tepe kullanıyoruz; o ona tapınıyor. Etini yiyoruz, sucuk yapıyoruz.

Ya aklın mı yok? Türkiye’de sucuk yapılan bir şeye, Hindistan’da tapınılır mı?

أَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

(*Efdalü ma kultü ene ve’n-nebiyyûne min kablî: Lâ ilâhe illa’llâhu vahdehû lâ şerîke*

leh) “Benim ve benden önce gelen bütün peygamberlerin söylediği sözlerin en üstünü, en faziletlisi: (*Lâ ilâhe illa’llâhu vahdehû lâ şerîke leh*) sözüdür.”

İnancın doğru, incin sağlam olması lazım!

Bizim memlekette de bozuk inançlar yok mu? Var. Benim buradaki dinleyicilerimden, talebelerimden bazısı söylüyordu:

“—Benim babam kâfir, hocam. Benim babam müşrik. Benim babam Hz. Ali’ye ‘tanrı’ diye inanıyor.” diyordu.

Olur mu?!

Hız. Ali de Allah’ın bir kulu işte, Peygamber Efendimiz’in damadı, sahabelerden biri, benim dedem. Ama kul, Allah’ın bir kulu. Öyle tapınmak olur mu?

Allah-u Teâlâ Hazretleri ezelîdir, ebedîdir, sermedîdir, varlığının evveli yoktur, kadîmdir, bâkîdir.

İlk önce bunları öğreniyoruz biz. Amerikalı, Avrupalı, Japon, Hintli bunu öğrenmezse adam olmaz. Bu inancı yakalayamadıktan sonra Allah’ın huzurunda kıymeti yoktur, âhiretleri mahvolmuş demektir. Dünyalarının da kıymeti yoktur, âhiretleri de mahvolmuş demektir. *Lâ ilâhe illallâh* diyecek, (*vahdehû lâ şerîke leh*) diyecek, Allah’ı Kur’ân-ı Kerîm’de anlatılan sıfatlarıyla, aşkın, transandantal varlık olarak bilecek, inanacak. Yoksa haç, put, heykel diye bilmeyecek...

Singapur’da biz taksiye bindik, yağmurlu,

şakır şakır yağmur yağıyor, uçağa yetişeceğiz Avustralya'ya uçacağız. Taksinin şoförü sordu:

“—Siz kimsiniz?”

“—Biz, müslümanız, Türk'üz. Türkiye'den Avustralya'ya gidiyoruz.” dedik.

Bizim arkadaş da sordu:

“—Siz hangi dindensiniz?” “—Ben Budistim.”

Gördük zaten; oraya şişman göbekli, göbeğinin böyle çukur yeri görülen, göbeği taşmış şişman bir heykel koymuş, Buda'nın heykeli. Şöyle göbeği görünüyor, göbekli, karpuz gibi bir şey. Oraya koymuş. O da onun putu; Buda... Arkadaş dedi ki; “—Bunu nereden aldın?”

“—Çarşıdan...”

“—Kim yaptı bunu?”

“—Döktüler madenden veya tahtadan oyduklar. Bundan önce bir tahtaydı, madendi.”

“—Sen buna nasıl tapınıyorsun?” dedi.

Havaalanına gidinceye kadar adamı benzettik. Dininin din olmadığını anlattık ona. Doğru yola gelmesi gerektiğini anlattık.

(Efdalü ma kultü ene ve'n-nebiyyûne min kablî: Lâ ilâhe illa'llâhu vahdehû lâ şerîke leh) “Benim ve benden önce gelen bütün peygamberlerin söylediği sözlerin en üstünü, en faziletlisi: *(Lâ ilâhe illa'llâhu vahdehû lâ şerîke leh)* sözüdür.”

(Lâ ilâhe illa'llah) “Allah var; şerîki, nazîri yok. Kâinatın sahibi, hâkimi, Hâlıkımız,

Râzıkımız, Gaffâr-ı zünûb, Settar-ı uyûb, Esmâü'l-Hüsna'nın sahibi Rabbimiz. Âlemlerin Rabbi, Rabbü'l- âlemîn. (*Vahdehû la şerike leh*) "Tekdir, şerîki, nazîri yoktur, ortağı, eşi benzeri yoktur."

Bu Arafat'ta da çok söylenen bir söz olacak. Hacı, hacca gittiği zaman hem Arafat'ta dua çok sevaptır, hem de (*Lâ ilâhe illa'llâhu vahdehû lâ şerîke leh*)'i orada çok söylemek çok kıymetlidir. Orada en çok bunu söyleyip öyle dua etmek lazım!

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği kul eylesin...

Kâinatın sahibi, Hâlıkı bizi severse cümle cihan halkı düşman olsa bir şey yapamaz. İbrâhim AS'ı, Mûsa AS'ı koruduğu gibi korur Allah. Allah bizi sevmezse, biz Allah'ın sevmediği bir kul olursak, cümle cihan halkı yardımımıza gelse bize fayda sağlayamaz. Allah'ın sevdiği kul olmaya çalışmamız lazım.

Allah bizi sağlam inançlı, sağlam akideli, sağlam müslümanlar eylesin... Hayırlı kul eylesin, ömrümüzü hayırlı geçirmeyi, imtihanı başarmayı nasib eylesin...

Bir gün gelip biz de göçüp gideceğiz; herkes gidiyor, kimse kalmıyor, peygamberler de gidiyor, Allah'ın sevgili kulları, hükümdarlar da gidiyor, zengin insanlar, komutanlar da, başkanlar da, zenginler de, sağlıklı afiyetli pehlivanlar da, herkes gidiyor, bir gün biz de gideceğiz.

Allah'ın huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmayı Allah cümlemize nasib eylesin... Cennetiyle Cemâli'yle cümlemizi müşerref

eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
11. 09. 1994 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ